

Møte 21 september 2021

NLF Luftrom

Exported on 07/04/2022

Table of Contents

1	Protokoll	4
1.1	2 Ubemannede luftfartøyer / Droner / U-space	5
1.2	3 ADS-B testprosjekt	6
1.3	4 Ny luftromsforskrift	6
1.4	5 Trafikkavviklingsproblemer på Jarlsberg	6
1.5	6 Kontrollert luftrom Oslo/Farris TMA.....	6
1.6	7 Notodden.....	7
1.7	8 Scandinavian Mountain Airport - Sälen flyplass.....	7
1.8	9 Luftromskart og datafiler.....	8
1.9	10 Modellflyging, Rønneld modellflyplass i Østfold og annen modellflyrelatert informasjon	9
1.9.1	Annen info fra Jonny Rinde Johansen	9
1.10	11 Generelt	11
1.11	12 Starmoen G.....	11
1.12	Oppgaveliste	11
1.13	Eventuelt:	11
1.14	Neste møte:	12

NLF Luftromskomite

1 Protokoll

Møte nr: 2021-2

Dato: 21. september 2021.

Sted: Virtuellt (Teams)

Deltagere / seksjoner representert:

[Per Osen](#)¹, komiteleder

Stig Haugen, Motorfly

[Thomas Hirsch](#)², HG/PG

[Jarle Mathisen](#)³, Seilfly

[Lars Rune Bjørnevik](#)⁴, Seilfly+tilrettelegging av luftromsfiler

[Hans Rune Mikkelsen](#)⁵, Ballong

Jonny Rinde **Johansen**, Modellfly

Hans Christian Amlie

[Jostein Tangen](#)⁶, NLF administrasjon

[Torkell Sætervadet](#)⁷, NLF administrasjon

Forfall: Ingen

Kopi:

[John Eirik Laupsa](#)⁸, Generalsekretær

REFERAT

Teams-møtet ble satt kl 18:00.

Administrativt:

Innkallingen ble godkjent.

Referat fra forrige møte (2021-1, 9. mars 2021) ble godkjent.

Referent: Komitelederen med assistanse fra [Lars Rune Bjørnevik](#)⁹ vil skrive utkast til referat, hvoretter utvalgte møtedeltakere vil fylle inn med informasjon på sine saksområder.

Luftromskomiteens referater og saksdokumenter ligger [her](#)¹⁰. Her skal komiteemedlemmene ha tilgang gjennom sin min-idrett bruker. Ved problemer med pålogging eller andre spørsmål, ta kontakt med Jostein.

Gjennomgang av saker:

1 Koordineringsmøte med Forsvaret (FUA-RE) for bruk av luftrom i 2021

---

1 <https://doc.nlf.no/display/~5836494>

2 <https://doc.nlf.no/display/~7627779>

3 <https://doc.nlf.no/display/~7885293>

4 <https://doc.nlf.no/display/~445648>

5 <https://doc.nlf.no/display/~2303423>

6 <https://doc.nlf.no/display/~425529>

7 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

8 <https://doc.nlf.no/display/~7897818>

9 <https://doc.nlf.no/display/~445648>

10 [https://teams.microsoft.com/_#/files/Generelt?](https://teams.microsoft.com/_#/files/Generelt?threadId=19%3Acf5d7dcceed345f2b864971eea4b0fc2%40thread.skype&ctx=channel&context=General&rootfolder=%252Fsites%252F37Anleg)

[threadId=19%3Acf5d7dcceed345f2b864971eea4b0fc2%40thread.skype&ctx=channel&context=General&rootfolder=%252Fsites%252F37Anleg](https://teams.microsoft.com/_#/files/Generelt?threadId=19%3Acf5d7dcceed345f2b864971eea4b0fc2%40thread.skype&ctx=channel&context=General&rootfolder=%252Fsites%252F37Anleg)
[gogLuftrom%252FDelte%2520dokumenter%252FGeneral](https://teams.microsoft.com/_#/files/Generelt?threadId=19%3Acf5d7dcceed345f2b864971eea4b0fc2%40thread.skype&ctx=channel&context=General&rootfolder=%252Fsites%252F37Anleg)

Kommentar: [Per Osen](#)¹¹ Referat fra koordineringsmøtet 20 januar 2021 er vedlagt.

Referat koordine...F Forsvaret.pdf

[Jostein Tangen](#)¹² Ingen spesielle ting å melde. Vi har fått aksept for aktivering av høydeflygingsbokser mv. i forbindelse med arrangementer. Når det gjelder luftrom over Østre Åra, holder vi en lav profil for å hindre negative konsekvenser i forbindelse med pågående konsesjonsbehandling. [Torkell Sætervadet](#)¹³ Når det gjelder konsesjonsbehandlingen, har flere hyttenaboer foreslått at konsesjon nektes pga. at det flys i deler av luftrommet som medfører støybelastning. Naboen står svakt, siden flyplassdriften er ønsket av kommunen og er i tråd med kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner. NLF har likevel oppfordret fallskjermmiljøet til å gå i tettere dialog med naboen for å sikre godt nabolik.

1.1 2 Ubemannede luftfartøyer / Droner / U-space

[Torkell Sætervadet](#)¹⁴ Våre aktiviteter vil ventelig berøres av ny EU-forordning om droneluftrom (U-space), både fordi luftrom vil bli segregert og fordi det vil pålegges utstyrskrav for bemannet luftfart innenfor U-space. EU ønsker egentlig integrering av droner, men for kontrollert luftrom er dette vanskelig å få til, uten at man går på tvers av ICAOs luftromsnormer. Utkastet til forordning legger derfor opp til segregering i kontrollert luftrom, og integrering (med synlighetsteknologi) i ikke-kontrollert luftrom. NLF ønsker at det åpnes for enkel og rimelig teknologi (ADS-B). [Per Osen](#)¹⁵ spør om FLARM også kan være en mulighet. [Torkell Sætervadet](#)¹⁶ forklarer at det samme ønsket er fremmet av Europe Air Sports (EAS), men at FLARMs relativt korte rekkevidde kan gi visse begrensninger. EASA utarbeider modeller og spesifikasjoner som skal fastsettes gjennom "myk lovgivning" (AMC – akseptable samsvarskriterier). Dette innebærer at medlemsstatene kan velge alternative løsninger.

Johansen: Viktig at vi er på LT, for å få dem til å ta "riktige" avgjørelser..

[Jarle Mathisen](#)¹⁷ Hvilke krav får en? [Torkell Sætervadet](#)¹⁸: Fare for å få et virvar - vi prøver å få til ADS-B / FLARM.

USPACE er vedtatt i EU. Vi ønsker enkel synlighetsteknologi, dette diskuteres på EU nivå. ADS-B bør være mest egnet - og den er rimelig.. "Lavt" bør defineres til angitte høyder? Lavt for et kommersielt fly er høyt for et seilfly..

11 <https://doc.nlf.no/display/~5836494>

12 <https://doc.nlf.no/display/~425529>

13 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

14 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

15 <https://doc.nlf.no/display/~5836494>

16 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

17 <https://doc.nlf.no/display/~7885293>

18 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

1.2 3 ADS-B testprosjekt

LT har hatt et møte ang ADS-B på 978 MHz på Kjeller og Bodø. Hvorfor ikke 1090 MHz? En forsøker å få ut mange testprosjekter på 978 Mhz - for å "tvinge" denne frekvensen i bruk.

NLF stiller seg positive til å benytte frekvenser og delfinansiere utstyr for å få ting i gang. Det er 11 prosjekter i Europa som er i gang.

[Torkell Sætervadet](#)¹⁹ Bruk av frekvensbåndet er omstridt i EU. LT er kommet langt i prosessen, men det har stoppet litt opp.

[Per Osen](#)²⁰LT jobber på oppdrag fra samferdsel, hva er grunnen til at dette stopper? NLF har igjen minnet om at vi er positive og er villig til å bruke resurser på dette.

1.3 4 Ny luftromsforskrift

[Torkell Sætervadet](#)²¹Ikke så mye nytt, men saken ligger nå hos Justisdepartementet. Et realistisk anslag for vedtak er september 2021.

[Torkell Sætervadet](#)²² 21/9 21 Endelig innstilling er sendt departementet. NLF har laget ekstrakt av våre innspill til dep. Våre argumenter møter forståelse.

[Torkell Sætervadet](#)²³ går igjennom essensen i forslag til ny forskrift og våre innspill..

1.4 5 Trafikkavviklingsproblemer på Jarlsberg.

[Bjørn Schjøll Kristoffersen](#)²⁴ : Ikke skjedd så mye. Torp foreslår endrede innflygingsruter. Kan være en fordel for "oss".

[Torkell Sætervadet](#)²⁵: Ikke kapasitetsproblemer? [Bjørn Schjøll Kristoffersen](#)²⁶ Nei.. Mystisk stille.

1.5 6 Kontrollert luftrom Oslo/Farris TMA

[Jostein Tangen](#)²⁷ Hver gang vi snakker med Avinor, så minner vi om HOPE. [Per Osen](#)²⁸Vi fortsetter å gnage..

[Jostein Tangen](#)²⁹ 21 Sept: Avinor innrømmer at de ikke bruker deler av Oslo TMA. Iht. ny forskrift må lufttrafikkjenesten ha reelt behov for luftrom som er beslaglagt, så vi avventer til ny forskrift trer i kraft.

---

19 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

20 <https://doc.nlf.no/display/~5836494>

21 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

22 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

23 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

24 <https://doc.nlf.no/display/~7254945>

25 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

26 <https://doc.nlf.no/display/~7254945>

27 <https://doc.nlf.no/display/~425529>

28 <https://doc.nlf.no/display/~5836494>

29 <https://doc.nlf.no/display/~425529>

1.6 7 Notodden

Situasjonen for Notodden følges opp regelmessig av [Jarle Mathisen](#)³⁰, som informerer at Notodden flyplass utvides til å ta B737-trafikk, og flyskole er i oppstart. Dette må forventes å gi utfordringer for seilflyaktiviteten fremover.

[Jarle Mathisen](#)³¹ Pilotskolen har bra aktivitet, dette gir periodevis begrensinger på seilflyaktiviteten, men ting løses fortløpende ved positiv innstilling og god dialog.

[Jarle Mathisen](#)³² Prat med flyplass sjef Notodden: Pga fysiske endinger av plassen, snakkes det om kontrollert luftrom. Det kommer endring. Avinor Flysikring ønsker å utvide Farris TMA til å dekke området over Notodden for å oppfylle forskriftskrav. [Jarle Mathisen](#)³³ påpekte seilflybevegelser - da ble det litt stille. Verd å merke seg pilot.no flytter alt til Notodden, og de flyr mye. Seilflygerne må rive sin bygningsmasse? Ting har stoppet opp på grunn av koronapandemien? Stor usikkerhet. Et evt. luftrom fra 6000 ft vil legge begrensinger. Truende fremtid.

[Torkell Sætervadet](#)³⁴ Blir bekymret av dette. Vi risikerer å bli sittende igjen med smuler. Farris kan bli større - problemer med fritidstrafikk.

Jonny Johansen: Vi bør ta en diskusjon med Avinor flysikring. De private flyplasseierne er ikke så interessert i å prate med oss, mye pga kostnader. Vi må utfordre flyplasssjefer

[Bjørn Schjøll Kristoffersen](#)³⁵ frykter det kommer kostnader. Bekymret.

@**Stig** Haugen - vi trenger positiv dialog lokalt.

[Jarle Mathisen](#)³⁶ føler oss velkommen! Sammenfallende interesser..

[Torkell Sætervadet](#)³⁷ Vi må holde oss på samme side som flyplassen i diskusjonen omkring luftrom!

Røros løsningen? I stedet for å utvide Farris. Tårnkontroll: 15.000 bevegelser, hvorav 7.500 IFR. Forsøke å få til et åpent brainstorming møte med plassjef?

[Jarle Mathisen](#)³⁸ forsøker å få til et møte med FPS [Jostein Tangen](#)³⁹ og [Torkell Sætervadet](#)⁴⁰ blir med.

2021-2: [Jarle Mathisen](#)⁴¹ Ikke den aktiviteten som var forespeilet, samarbeidet er godt. Usikkerheten ligger i planlagte / ønskede luftrom. Noe konflikter med innflygingsrutene Pilot Flyskole benytter. Luftsportsområdene øst av Notodden har dårlig tilgjengelighet.

1.7 8 Scandinavian Mountain Airport - Sälen flyplass

Det er etablert CTR og et stort TMA rundt Scandinavian Mountain Airport (Rörbäcksnæs, Sälen), hvor TMA strekker seg langt inn i Norge, og helt til Innbygda/Trysil og nokså nær Seteråsen flyplass.

NLF har tidligere sendt kommentarer hvor vi har anbefalt å redusere det kontrollerte luftrommet, og vi har stilt spørsmål ved berettigelsen av permanent CTR/TMA ved en flyplass som sannsynligvis bare får begrenset trafikk, i vintersesongen. Luftfartsverket (LFV) har kommet NLF i møte i den forstand at omfanget av TMA er noe redusert i nordvest.

30 <https://doc.nlf.no/display/~7885293>

31 <https://doc.nlf.no/display/~7885293>

32 <https://doc.nlf.no/display/~7885293>

33 <https://doc.nlf.no/display/~7885293>

34 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

35 <https://doc.nlf.no/display/~7254945>

36 <https://doc.nlf.no/display/~7885293>

37 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

38 <https://doc.nlf.no/display/~7885293>

39 <https://doc.nlf.no/display/~425529>

40 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

41 <https://doc.nlf.no/display/~7885293>

CTR og TMA er luftromklasse C når områdene er aktive. Flyplassen har imidlertid meget begrensede (samt sesongmessige) åpningstider, og når flyplassen er stengt, går både CTR og TMA over til å bli ikke-kontrollert, men med radiopåbud (RMZ). Dette gjelder iht. AIP også på norsk side, selv om BSL F 1-1 i utgangspunktet bare åpner for en slik løsning i CTR (ikke TMA).

Kontrollfrekvensen krever moderne radioer med 8.33 kHz kanalseparasjon. Dette betyr at TMA-en *i praksis* vil bli stengt for norske fly som har gamle radioer med 25kHz separasjon, til tross for at Norge *ikke innfører krav*⁴² til 8,33 kHz separasjon før i 2025. NLF har tatt opp problemet med LFV og Scandinavian Mountain Airport, men foreløpig er det ikke kommet svar (tross purringer).

[Lars Rune Bjørnevik](#)⁴³ : Luftrommet er i praksis åpent for de som har radio med 8,33 kHz radioer.

Stig Haugen: Norsk ATC sender mikroflygere over til Svensk kontroll på 8.33 kHz - Svenskene håndterer dette som "åpent", G-luftrom utenom lufthavnens åpningstid. [Se her om sesong](#)⁴⁴

[Torkell Sætervadet](#)⁴⁵ : Vi må få en frekvens som er felles for 8.33 og 25 kHz. Problemet er at mange seilfly ikke har radio med 8.33-frekvenser og dermed kan ikke oppfylle kravene i Sælen TMA/CTR.

[Jostein Tangen](#)⁴⁶ Vi bør finne 25 kHz-frekvensen som Sælen svarer på .

[Torkell Sætervadet](#)⁴⁷ Purring hjelper ikke - Sælen svarer ikke.

[Lars Rune Bjørnevik](#)⁴⁸ Har vært i kontakt med supervisor på Røyken. Vi er bedt om å sende et skriv. [Lars Rune Bjørnevik](#)⁴⁹ sender et utkast til [Torkell Sætervadet](#)⁵⁰. Det endelige bør sendes fra NLF med cc lrb.

1.8 9 Luftromskart og datafiler

[Lars Rune Bjørnevik](#)⁵¹ og [Thomas Hirsch](#)⁵² redegjorde for status. Det er en målsetting å få AIP som lesbare datafiler og ikke bare pdf.

Komiteleder understreker viktigheten av dette kartarbeidet og at oppdaterte luftromsfiler / data må gjøres tilgjengelig for alle NLFs medlemmer.

[Thomas Hirsch](#)⁵³ Leser AIP html

[Lars Rune Bjørnevik](#)⁵⁴ Felles publisering - ikke bare for HG / PG?

[Torkell Sætervadet](#)⁵⁵ EAD Eurocontrol DB gratis data felles europeisk.

Stig Børrestuen: Skydemon bruker data fra EAD Eurocontrol DB, og privat/lokal informasjon for mindre flyplasser.

42 <http://nlf.no/forbund/mulig-eu-st-tte-til-nye-radioer>

43 <https://doc.nlf.no/display/~445648>

44 <https://luftfartstilsynet.no/globalassets/dokumenter/horinger/2019/04-april/horing---opprettelse-av-kontrollert-luftrom---scandinavian-mountains-airport-salen.pdf>

45 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

46 <https://doc.nlf.no/display/~425529>

47 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

48 <https://doc.nlf.no/display/~445648>

49 <https://doc.nlf.no/display/~445648>

50 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

51 <https://doc.nlf.no/display/~445648>

52 <https://doc.nlf.no/display/~7627779>

53 <https://doc.nlf.no/display/~7627779>

54 <https://doc.nlf.no/display/~445648>

55 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

Thomas Hirsch⁵⁶ og Lars Rune Bjørnevik⁵⁷, Per Osen⁵⁸ blir med i arbeidsgruppe. Jostein Tangen⁵⁹ bidrar med tilganger. Vi må ha et offisielt nettsted for luftromsdataene.

Oppfølging: Lars Rune Bjørnevik⁶⁰ og Thomas Hirsch⁶¹

Vi avventer med å be om at private avtaler tas inn i AIP til etter 27 januar 2022. Få inn en melding fra Jostein Tangen⁶² til alle flyklubber om private avtaler.

Torkell Sætervadet⁶³Aksjon tatt - skjemaer fylt ut! Jostein Tangen⁶⁴følger opp søknad. Torkell Sætervadet⁶⁵følger opp mot GA forum. Skrive om ansvar?? forslag fra Stig Haugen

1.9 10 Modellflyging, Rønneld modellflyplass i Østfold og annen modellflyrelatert informasjon

Jonny Rinde Johansen: Mye dialog - LT svarer dårlig. Modell kan fly som før. Droneaktivitet: Politiet er uvitende om eget ansvar. Forsøker å få til registrering. MyPPR brukes av modell. Fyresdal-hendelsen ble rapportert inn - ingen respons.

Luffromklassifisering Sandessjøen. Flyplasssjef kjente ikke til modellflygingens ordinære trafikkrettigheter, uformell igangsatt dialog, godt resultat - på track. Krav om radio ivaretatt. God dialog med berørte klubber.

Per Osen⁶⁶Modell må bruke regelverket til sin fordel.

Torkell Sætervadet⁶⁷Viktig: Nye regler fra 1. januar. Modell er "luftfartøy" i grunnforordningens forstand. I lufttrafikkreglene er det riktignok unntak for "model aircraft" og "toys", men Norge har innført de generelle lufttrafikkreglene for ubemannet luftfart, jf. forskrift om luftfartøy som ikke har fører om bord mv § 47⁶⁸, jf. § 2 første ledd. I utgangspunktet må man da kommunisere på radio i RMZ, og det vil være transponderplikt i TMZ. Rettstilstanden er noe uklar, da denne tilnærmingen ikke samsvarer med ordlyden i forordning (EU) nr. 923/2012 artikkel 1 nr. 4. På den annen side er ikke alle aspekter av modellflyging totalharmonisert.

Jonny Rinde Johansen: Lokale avtaler løser mye! Ikke NOTAM med ordinær virksomhet, heller ikke der det er normal aktivitet. Ved konkurranser og andre større samlinger brukes NOTAM. UTM - Avinor flysiking. Droner om Modell: Registrere egen aktivitet. Det finnes en app, Ninox Drone. Får egen frekvens og dette kommer opp i Avinor sine systemer.

1.9.1 Annen info fra Jonny Rinde Johansen

- Sarpsborg MFK/NOTAM.
Vet ikke effekten av å sende NOTAM. Usikker på om situasjonen hadde vært verre hvis vi ikke hadde sendt NOTAM.
- NOTAM-Instruks oppdatert
Det er sendt ut en sikkerhetsbulletin til samtlige medlemmer som presiserer når og hvordan man skal sende NOTAM. I hovedsak sendes det NOTAM ifm . større stevner, konkurranser o.l.

56 <https://doc.nlf.no/display/~7627779>

57 <https://doc.nlf.no/display/~445648>

58 <https://doc.nlf.no/display/~5836494>

59 <https://doc.nlf.no/display/~425529>

60 <https://doc.nlf.no/display/~445648>

61 <https://doc.nlf.no/display/~7627779>

62 <https://doc.nlf.no/display/~425529>

63 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

64 <https://doc.nlf.no/display/~425529>

65 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

66 <https://doc.nlf.no/display/~5836494>

67 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

68 <https://lovdata.no/forskrift/2015-11-30-1404/§47>

- MYPPR benyttes også av modellfly.
Dette gir en mulighet til å innbefatte modellflyaktivitet i lokal briefing.
Fagsjef har kontaktet våre klubber for å fremskaffe informasjon om i hvilken grad man benytte fullskala flyplasser til sine aktiviteter. God respons med tilbakemelding på lokale rutiner, regler og betingelser for våre operasjoner.
- Hendelse, Fyresdal
Beklageligvis ingen respons fra operatør (OSM) eller LT etter rapportert hendelse.
Modellflyseksjonen har behandlet saken i fagutvalget og styret. Dette er gjort i tråd med vårt eget styringssystem - Modellflyhåndboken. Saken følges opp av modellflyseksjonen.
- Registrering ble utsatt for NLF medlemmer.
Fra og med 1.1.21 ble det innført krav om registrering av droner og modellfly. Etter mye diskusjon med Luftfartstilsynet (LT) samt Samferdselsdepartementet ble det i februar gitt tilbakemelding fra LT om at NLF medlemmer inntil videre kan fortsette å fly som før. Denne saken har skapt mye frustrasjon i modellfly- og dronemiljøet.
- Sandnessjøen.
Modellflyklubben opplevde i stor grad at de ikke fikk tillatelse til å benytte sin egen stripe til egen aktivitet. Området lå nær Sandnessjøen flyplass, noe som førte til at Lufttrafikkjenesten mente de ville være til hinder for annen trafikk, samt at de ikke ville være i stand til å holde kontroll på slik aktivitet. Det ordnet seg veldig bra til slutt etter at vi fikk til dialog med Avinor fagsjef og lokal flyplassjef. Aktiviteten er gjenopptatt.
- Avinor Flysikring ruller ganske snart ut sin egen drone APP - Ninnox Drone.
Dette systemet vil skape en større oversikt over pågående flyging ved at operatør selv registrerer sin aktivitet. Informasjonen vil gjøres tilgjengelig for Lufttrafikkjenesten.
- Modellflygerne bør se på behov for radiotelefonkurs siden modellfly etter 1.1.21 er å betrakte som luftfartøy, og iht. norsk forskrift reguleres av de alminnelige SERA-reglene. Det kan komme oftere krav til bruk av radio ved operasjoner på bemannede flyplasser.

@jonny 2021-2 Betydelig vekst i medlemsmassen. Hatt noen hendelser. Det er aktivitet omkring disse. Modell vil forsøke å få til bedre ordninger samt artikkel i Flynytt. Notam-rutiner fungerer bra. Modellflyplasser bør komme inn i reguleringsplaner. Det er prosjekt for å detektere modeller og sendere. Ulovlig flyging tas tak i. Mye aktivitet for å få modellflygere inn i NLF.

For modellfly detekteres senderens posisjon. F. eks: Futaba 2,4 Ghz S-FHSS. Flere rapporter er innlevert som følge av detektering av ulovlig droneflyging.

Innspill fra Jonny:

- Etter innføring av felles europeisk regelverk for droner og modellflyging har vi merket en betydelig vekst i medlemsmassen. Over 500 nye medlemmer siste år. En vesentlig del består av drone-piloter.
- Vi hadde en hendelse på Starmoen første helgen i september med en Pitts som begynte å fly akro i landingsrunden over hyttene mens vi var i luften med NM i helikopter på modellflyplassen. Det var akkurat så vilt å oppleve som det høres ut. Hendelsen ble rapportert til kollegaene i NLF og i OBSREG, og Tobias Veland og Motorfly-Stian er på saken sammen med akromiljøet. Modell gjør ikke noe videre med saken.
- Videre har Stian og Jon Gunnar snakket med dronesjefen i NRK om en hendelse med en annen Pitts som fløy over NRK sommerbåten på Vestlandet mens de hadde aktiv NOTAM og droner i luften over vannet. Det har visstnok skjedd en del hendelser med småfly over aktive droner og han var relativt ilter.
- Planen nå er å møte dronemannen fra NRK sammen med Stian, og vi ser på mulighetene for å lage en liten artikkel i Flynytt sammen, der vi har lyst til å informere litt om «lufta sett fra bakken» og hvordan det oppleves for oss når våre venner i luften vandrer inn i et område med aktiv drone- eller modellflyging, og hvordan vi kan forhindre det. Det begynner jo etter hvert å bli nok av eksempler på hendelser som har skremt vannet av oss på bakken. En annen ting kunne kanskje vært om dere ville hatt besøk av NRK dronefoto på et komitémøte en gang i framtida?
- Kan også nevne at vi i år melder NOTAM for Fyresdal når det er større modellflytreff og konkurranser der og har hittil bare gode erfaringer med det (det er aktiv NOTAM for helgen 17-19), ellers har vi i det store og hele basert oss på at flyplasser legger inn beskjed om modellflyging i MyPPR ved behov for andre plasser som Starmoen og Nome, (men vi vet ikke om de faktisk gjør det da)

Anlegg og støy

- Det bør jobbes for regulering av modellflyplasser som del av kommunenes reguleringsplaner. Større fly og jet-maskiner krever mer og mer plass samt genererer mer støy. Det er et større fokus på støyproblemer hos flere klubber. Det oppleves også økt andel støyklager, noe som, for enkelte klubber, har ført til begrensninger i flytider.
- Deteksjon av droner/modellfly. Prøveprosjekt. Detekterer radio, home og dronens flightpath.

1.10 11 Generelt

Forhold i COVID-19 situasjon som påvirker prosess omkring luftrom? [Torkell Sætervadet](#)⁶⁹: Ikke noen kjente effekter så langt.

1.11 12 Starmoen G

Pentagon + litt til reservert [Lars Rune Bjørnevik](#)⁷⁰Lager et kartutkast. Aktivitet må være koordinert - det er vårt ansvar- Vi lager en metode, bare en justering av eksisterende.. lrb koordinerer

1.12 Oppgaveliste

1. [Lars Rune Bjørnevik](#)⁷¹ NLF arrangere møte med NOTAM kontoret, for å hamre ut en standard NOTAM tekst for NM (og alle andre dager på sommeren) som gir oss lovlig tilgang norsk side av Avinor Airspace TMA (TMA-P ESKSB), part of ESKS. (+ grensekryssing NO/SE)
2. Luftsportsområde Tynset er ikke i AIP.
3. Os Aeroklubb og Flesland. [Torkell Sætervadet](#)⁷²[Per Osen](#)⁷³ Få oversikt over områder - i bruk og ikke. Frigi områder som ikke er i bruk! [Lars Rune Bjørnevik](#)⁷⁴holder i oppgaven. [Thomas Hirsch](#)⁷⁵blir også med.

Se ellers i referatet og henvisningene til navn.

1.13 Eventuelt:

Stig Haugen luftrom: Sikkerhetshensyn og blir sikkerheten bedres eller svekkes? [Torkell Sætervadet](#)⁷⁶Godt verktøy bedrer sikkerheten. D gir beste sikkerhet i mange scenarier. D er beholdt i Norge for kontrollsoner.

[Jarle Mathisen](#)⁷⁷: Hvordan ble det med luftsportsboksene? [Torkell Sætervadet](#)⁷⁸like valide enn så lenge..

Stig Haugen: Hva er status på småflyplassaken i Oslo-området? [Torkell Sætervadet](#)⁷⁹Meget vanskelig sak: Krokstad/Sørum ble stoppet på lokalpolitisk nivå. Samferdselsdepartementet har foreløpig ikke kommet til enighet med eieren av Eggemoen. Muligens splitt mellom Rygge, Kjeller og andre plasser i Østlandsområdet? Politisk er det viktig å fremme saken i forbindelse med stortingsvalget. Regjeringen har vedtatt småflystrategien, og Senterpartiet har frontet saken i opposisjon.

69 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

70 <https://doc.nlf.no/display/~445648>

71 <https://doc.nlf.no/display/~445648>

72 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

73 <https://doc.nlf.no/display/~5836494>

74 <https://doc.nlf.no/display/~445648>

75 <https://doc.nlf.no/display/~7627779>

76 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

77 <https://doc.nlf.no/display/~7885293>

78 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

79 <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

Mikkelsen: Beredskapsenter for Politiet: Kan det komme restriksjoner? Flightinfo for Oslo? Helikopter ønsker "noe".. [Torkell Sætervadet](#)⁸⁰ Hvis det blir infoservice, kan vi da få bort R-områdene over Oslo?

2021-2 [Torkell Sætervadet](#)⁸¹

1. Luftromsstrategi
Kom i sommer. NLF har kommet med innspill, men NLF ble dessverre invitert veldig sent inn i prosessen. Strategien gir oss en prioritering som setter oss relativt lavt.
Hans Christian Amlie: Vi har også toppidrett og bør få dette inn.
Det er igjen motstrid med internasjonale avtaler og denne strategien
LENKE:
2. BSLG 2.1 Opprette lufttrafikkjeneste
Flere punkter som må påpekes. Vi har fått gjennomslag for at internasjonale avtaler skal benyttes.

1.14 Neste møte:

Tirsdag 9 februar 17:45 og 20 september 17:45 2022 [Jostein Tangen](#)⁸² sender innkalling.

---

⁸⁰ <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

⁸¹ <https://doc.nlf.no/display/~7623313>

⁸² <https://doc.nlf.no/display/~425529>